

ELS ARTISTES CATALANS A PARÍS

("Revista de Catalunya," desembre, 1925)

A París hi ha hagut sempre un bon llevat d'art català, i fins hi ha hagut moments que els artistes catalans s'han imposat i han mareat una drecera universal. Un temps fou Fortuny qui sobreixí a la capital de França; modernament fou Picasso, aquest malagueny de Barcelona, crescut a Barcelona i format a les escoles i tallers de Barcelona. També escau aquí de recordar el camí que ha sabut obrir, a París, el pintor decorador Josep Maria Sert, la fama d'ingenüista que hi ha aconseguit Manuel Hugué, i el lloc no tan vistent, però tanmateix estimable, que ha aconseguit aconmodar-s'hi Josep Clarà.

Però, a part aquests artistes ja madurs, tota una joventut de primera qualitat ha començat d'obrir-se camí en aquell principal centre d'art. Aquesta joventut, bo i destacant-se com una selecció entre la multitud d'artistes catalans que es troba a París per a estudiar, per a guanyar-s'hi la vida o bé per ambdues tasques alhora, forma ja un grup important per la seva força, pel seu talent incontestable i que arreu del món, en totes les ciutats d'art, començant per París, tindrà un valor prou gran perquè la terra que els ha vist néixer n'estigui orgullosa.

Es cert que aquesta selecció d'artistes catalans no pot, ara com ara, per gran que sigui el talent de cada un dels individus que la componen, ajudar molt a l'enaltiment de Catalunya en terra estrangera; però els catalans informats ja ens donem per satisfets de conèixer la condició i quantitat d'aquest talent i de veure'l avalat pel consens universal dels millors "amateurs" i de la crítica universal. Podem ben dir, i amb més raó que mai, que avui l'art català és doblement interessant, a París i a Barcelona. Potser mai no s'havia trobat reunida a Lutècia una tan gran suma de bells esperits, una tan lluitada selecció d'escultors, artífexs i pintors catalans.

En aquesta selecció de joves hi despunten, potser preeminentment, Pau Gargallo i Josep Togores. L'art d'aquests dos artistes ha aconseguit un tan bel punt de perfecció, i alhora aquesta perfecció és expressiva d'uns sentiments plàstics tan potents, que, depassant l'estimació i glorificació dels conterrànies, passen automàticament a sol·licitar l'admiració més severa del públic parisenc, passen a categoria de valors artístics universals. La finor de percepció, la pregonesa i refinament de sensibilitat que ens revelen obertament aquestes escultures i pintures, només tenen parió amb les mateixes qualitats que les millors obres franceses del temps modern ens comuniquen. El públic de París, el bon públic de col·leccionistes i d'artistes, ho comprèn així i, en

conseqüència, envolta les obres de Gargallo i de Togores amb una aurèola de sincera i eficient admiració i respecte, que, per gran, aquí a Barcelona, no estem avesats a veure ni a produir. Cal estar atent a la producció d'aquests dos artistes, perquè estan entrenats a la grandesa i empesos cap al sublim.

Pere Pruna és un altre gran valor que cal no perdre de vista. Ara com ara, es troba gravitant en l'òrbita de Picasso, però això no vol pas dir que tota la vida llarga que li resta, ja que Pruna és joveníssim, hagi de passar-se-la bo i hipnotitzat pel mestre de les mitges guitarres. De la pintura picassiana, Pruna n'ha copsat la més lírica, aquella pintura que, sota un aspecte realista de les formes, generalment de les formes humanes, descobreix un encís de misteri de profundes, inenarrables presciències. Picasso ha trobat la manera de pintar uns homes i unes dones que a l'espectador li diuen, o, més ben dit, suggereixen malenconiosos pressentiments de grans i subtils sentiments: temors, amors, èxtasis, al·lucinacions indescriptiblement emocionants, talment com ens suggereixen sentiments poderosos i alhora informatulats la pintura d'Odilon Redon, la del holandès Hèrcules Seghers, la de Giorgione, la literatura teatral de Maeterlinck, la lírica de Rimbaud, de Mallarmé, de Baudelaire i de tants altres poetes del misteri. Hi ha certament en aquesta pintura de Picasso molta part de trucatge, de transposició literal i simplement externa de certes valors que en determinades obres d'art produeixen aquell deix, aquell róssee de suggestions probablement gratuïtes, més aviat posades en l'obra d'art per l'espectador i insospitades de l'autor de l'obra. Aquest trucatge, doncs, ha estat copsat també pel nostre Pere Pruna, go que vol dir que l'element líric en la pintura de Pruna hi és un xic més ostensiblement postís que en l'obra picassiana; però aquest Pruna sembla posseir una graciositat d'intuïció tan aguda i fina com la del mateix Picasso, i això se sobreposa, com se sobreposa en l'obra de Picasso; passa al davant i fa triomfar aquesta foble pintura d'encís. Aquesta mena de pintura, per això, tant en mans de Picasso com en mans de Pruna, d'Humbert, o de tot altre seguidor del mestre de les mitges guitarres, és per a triomfar en una exposició, tant com per a enutjar posada a la paret del saló o del despatx del col·leccionista; perquè encara que al primer cop d'ull us promet una immensitat de revelacions com la de la bona música o de la millor i més subtil poesia lírica, en penjar-la a la vostra paret, una hora després, ja mai més us dirà res més; per anys que passen interrogant-la, no us

revelarà altra cosa que aquella simulació de misteri i d'encís que per via quasi fraudulenta el pintor sabé tan destrament posar-hi i fer ressaltar de manera estupefaent. La dieció que Chardin o Van Beygren us donaran d'un llonguet, d'una arengada o d'una galleda serà més profunda i més inesgotablement reveladora que aquestes dones enciseres i patètiques. No creeu pas que ni Picasso ni els seus seguidors del gènere estupefaent i patètic s'atreveixin a pintar una galleda o un llonguet, i, si s'hi atreueixen, no serà pas amb aquests procediments de desmai i enravament, amb el pinzell com lliscant dels dits o com si correguessin d'esma per damunt la tela.

Marian Andreu és un altre gran pintor que en els cinc anys darrers s'ha posat a primer rengle. D'aquest artista hom no en parla gaire a París, potser perquè la seva posició social l'allunya dels cenacles i el posa, davant la crítica, com el senyor ric que s'entreté amb la pintura. ¿Caldrà afirmar que Marian Andreu és, a hores d'ara, tot el contrari d'un aficionat, un artista destre i refinat, si quan convivia amb nosaltres ja destacava la seva personalitat i ja havia fet nombrosos admiradors i bescantadors la seva traça insòlita? Aquesta traga, l'Andreu l'ha augmentada encara, i avui pinta amb la correcció escrupulosa del més primmirat dels pintors preciosistes del bon temps de l'habilitat tècnica. Es cert que en l'art d'aquest artista hi ha encara bona quantitat d'aquell snobisme i literaturisme que caracteritzava la seva pintura, els seus dibuixos i particularment els seus esmalts de període barceloní; però les pures valors pietòriques han anat sobreposant-se a aquestes altres valors de simple decoració o retòrica, per manera que quan Marian Andreu vol pintar una galleda o bé una arengada sap dir-nos coses tan elevades com quan pinta vastes i complexes composicions figuratives, i ho sap dir tan bé com els mestres.

Manuel Humbert ha deixat un xic de banda aquella pintura patètica picassiana en la qual anava a sobrepassar en sinceritat i en persuasió el mateix Picasso, i s'ha llengat a una pintura més realista, més pintada, amb més densitat de plasticitat: bells nus femenins, quelecom sobris de color encara, però treballats i ries de matèria pastosa. Humbert és un dels nostres pintors que menys parla, que menys fa parlar i que, no obstant, potser sigui el que més pensa, el qui major quantitat d'intencions aboca en la seva pintura. Es també un home que sap esperar, i per aquesta raó l'esdevenidor pot ésser més seu que dels afanyosos acaparadors de gloriola.

Pere Inglada és un altre dels que saben esperar. Amb els seus dibuixos inimitables va fent-se un lloc i una anomenada més enllà de França i de la nostra terra. I ell no fa res perquè aquesta anomenada es pre-